

Lille Vildmose

andre indgreb. Men de er stadig sårbare over for store mængder luftbåren kvælstof, der kan ændre sammensætningen af planter og true højmoserne, der står som op til 6 meter tykke, næringsfattige svampe på sandbund. De optager kun regnvand, aldrig grundvand, og de nøjsomme tørvemosser har hvert år en tilvækst i højden på blot nogle millimeter.

I 2018 afsluttes det 50 mio. kr. store EU-støttede projekt, som helt overordnet har haft til formål at beskytte eksisterende højmoserester og binde dem sammen med Melle-mområdet – se særlig information i området. Hævning af vandstand efter endt tørveindvinding og genskabelsen af den 130 ha store Birkesø er nogle af de mest markante tiltag. Men der er lang vej til målet om én højmose. Til gengæld har naturen kvitteret med det samme og skabt et eldorado for planter og dyr, som kan opleves allerede nu.

Oplev mosens natur

Rundt omkring i Lille Vildmose har Aage V. Jensen Naturfond etableret faciliteter, der giver publikum mulighed for at opleve den særlige natur på tæt hold. Brug kortet i den-

ne folder til at lokalisere udsigtstårne og boardwalks, og kom tæt på mosens dyr og planter. Flere er indrettet til folk med handicap. I forbindelse med den nyetablerede Birkesø er der etableret parkeringsplads, trampesti øst om søen og cykelsti til udsigtspavillonen med spændende information. Vær opmærksom på, at veje er omlagt for at besøgende kan komme til Toftesøtårnet.

Flere oplysninger findes i Vildmosecentret, som også arrangerer guidede ture.

En fond for den danske natur

Aage V. Jensen Naturfond arbejder for naturens bevarelse og de vilde dyrs beskyttelse. Fonden yder støtte til mange naturprojekter i Danmark, især naturformidling, og har erhvervet en række af Danmarks vigtigste naturområder.

Målet er at give alle i Danmark mulighed for at opleve en rig natur – i dag og i fremtiden

God tur!

www.avjf.dk
Læs mere om Lille Vildmose og fondens mange andre naturprojekter på vores hjemmeside.
Kørselsvejledning
P-plads Vildmosecenteret: Birkesøvej 16, 9280 Storvorde

AAGE V. JENSEN NATURFOND

Visste du?

- Lille Vildmose er Danmarks største fredning – 7600 ha.
- Lille Vildmose er verdens første Ramsarområde for klima?
- Naturfonden ejer 5400 ha af Lille Vildmose og forvalter Lille Vildmose Naturfonds 640 ha i Melleområdet.
- I Tofte Skov er der registreret mere end 10.000 ud af Danmarks ca. 38.000 arter.
- Tofte skov har fået naturlig vandstand fra august 2017, og der er fjernet ca. 200 ha siltbevoksning.
- Facebookgruppen 'Vild med Lille Vildmose' har mere end 6000 medlemmer.

Særlige seværdigheder:

- 10 fugletårne og udsigtsplatforme med udsigt over mose, søer og skov
- Mere end 2 km boardwalks over mosefladen ved Tofte Mose og Portlandmosen.
- Kongeørn, havørn, rørhøg, trane, sangsvane, rørdrum, plettet rørvagtel, storspove, sort- og grønspætte samt blåhals yngler alle i området.
- Mange guidede ture i Tofte Skov og Høstemark Skov
- Let adgang til naturformidling og skoletjeneste på Lille Vildmosecenteret.

Naturovervågning

I samarbejde med lokale ornitologer og universiteter følges naturudviklingen i Lille Vildmose.

De videnskabelige undersøgelser belyser forandringer som følge af de mange tiltag, som udføres på fondens arealer. Rapporter lægges på Naturfondens hjemmeside.

Enestående dansk natur

Lille Vildmose er Danmarks største landfredning, heraf er Tofte Mose den største og bedst bevarede højmoser i Nordvesteuropa. Skovene i Tofte og Høstemark er enestående i dansk natur, fordi de er lyse og åbne, og varierer mellem sumpede partier, tørre sletter og skov med store mængder dødt ved og bredkronede træer.

Tidligere græssede heste, kreaturer og tamsvin her. I dag deler elg, kronkrondyr, rådyr og vildsvin terrænet med den mangfoldighed af andre dyr og planter, der følger med århundreders græsning.

Naturværdierne i højmoserne og græsningsskovene er så unikke, at Lille Vildmose er internationalt beskyttet. Lille Vildmose er Natura 2000-område, hvilket betyder, der forvaltes for at forbedre vilkårene for sårbare arter og naturtyper. Danmark er forpligtet overfor EU til at passe på og sikre værdierne i Lille Vildmose.

Græssende dyr plejer naturen

De store pattedyrs græsning og fødesøgning i Høstemark Skov og Tofte Skov har ført til en artsrigdom, der er enestående i dansk sammenhæng. Alene i Høstemark Skov er der registreret over 7.700 arter af planter og dyr.

Kronkrondyrene i Tofte Skov og Mose repræsenterer én af de sidste bestande af de genetisk oprindelige jyske kronkrondyr, der indvandrede efter den sidste istid for ca. 10.000 år siden. Bestanden i den sydlige halvdel af Lille Vildmose er på cirka 400, mens den i Høstemark Skov er på cirka 150 kronkrondyr.

I Tofte Skov og Mose lever desuden Danmarks største indhegnede bestand af vildsvin på omkring 150 dyr. Vildsvinet blev omkring år 1800 udryddet i dansk natur, men i 1926 blev nordtyske vildsvin genindført i Lille Vildmose.

I Mellemområdet, som rummer Danmarks næststørste højmoser, Portlandmosen, er der etableret et tredje hegn, hvor elg, kronkrondyr og rådyr frit kan bevæge sig på de ca. 2100 ha. Området græsses også af vildokser, konikheste og robuste kreaturer under mindre hegn. Et centralt led i genopretningen til højmoser er hævning af vandstanden. Det indebærer, at kreaturerne langsomt udfases, efterhånden som felterne bliver for våde - til fordel for større bestande af elge og hjorte, som er bedre tilpasset den nye type natur.

Sjældne fugle i Lille Vildmose

Kongeørnen har siden slutningen af 1990'erne ynglet i Lille Vildmose. Også havørnen med sit vingefang på op imod 2,40 meter yngler nu fast. I sommerhalvåret trompeterer Europas højeste fugl, tranen, morgen og aften fra sin ynglepladser. Den mere sky fugl, rørdrummen, er også synligt med i koret om foråret.

En stor bestand af hulrugende fugle, såsom broget fluesnapper, rødstjert, huldue, stær og flere mejsearter, yngler alle i græsningsskovenes gamle træer.

I vinterhalvåret opholder hundredtallige flokke af sangsvaner fra Skandinavien og Rusland sig i Lille Vildmose. Det samme gør den sjældne tajgasædgås, der gæster os nordfra. De store flokke kan hver aften opleves, når de samles ved Tofte Sø til overnatning på vandfladen.

Skarverne ved Tofte Sø

Breden af Tofte Sø huser en koloni af skarver, som tidligere var Danmarks største. Blandt andet som følge af havørnens stabile tilstedeværelse og ændret føde i havet er kolonien reduceret til under 250 (2017) par. Skarverne søger føde i Kattegat, Mariager Fjord og Limfjorden. Skarvernes familieliv kan følges i kikkert fra Toftesøtårnet, der også er en enestående lokalitet for observation af den sjældne odder.

Et fristed for krybdyr, padder og insekter

Store områder i Lille Vildmose er mere uberørte end de fleste andre steder i Danmark. Hugorm, snog, stålorm og firben har alle vitale bestande i den østhimmerlandske vildmark. En mangfoldighed af sjældne dagsommerfugle, guldsmede og biller samt enestående svampe og mosser har ligeledes uspolerede levesteder i mosens diverse natur.

1.500 års mosehistorie bevares

Lille Vildmose var engang på omkring 60 km², og den var én af mange. I dag er under 1 % af Danmarks højmoser bevaret, og naturtypen er en af verdens mest truede.

Med Aage V. Jensen Naturfonds arbejde på arealerne i Lille Vildmose får Tofte Mose, Høstemark Mose og Portlandmosen fred til at følge deres naturlige, organiske udvikling – fremover sikret mod kunstig dræning og

